

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžo/214/2015
Identifikačné číslo spisu: 5015200085
Dátum vydania rozhodnutia: 27.09.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Judita Kokolevská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:5015200085.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Judity Kokolevskej a členov senátu JUDr. Viery Nevedelovej a Mgr. Viliama Pohančeniča, v právnej veci žalobcu: B. E., nar. XX.XX.XXXX, bytom N. XX, Q., proti žalovanému: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, so sídlom Špitálska 8, Bratislava, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. k. UPS/US1/SSVOPHN/SOC/2014/1583-0002 BX z 19.11.2014, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 08. septembra 2015 č. k. 20S/9/2015-57, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline z 08. septembra 2015 č. k. 20S/9/2015-57 p o t v r d z u j e .

Žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

Krajský súd v Žiline rozsudkom z 08. septembra 2015 č. k. 20S/9/2015-57 zamietol žalobu žalobcu proti rozhodnutiu žalovaného č. k. UPS/US1/SSVOPHN/SOC/2014/1583-0002 BX z 19.11.2014, ktorým bolo zamietnuté odvolanie žalobcu a potvrdené rozhodnutie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Žilina, odboru sociálnych vecí a rodiny č. ZA1/OPVHN/SOC/2014/6282 z 26. augusta 2014 o odňatí pomoci v hmotnej núdzi v sume 45,10 eur mesačne od 01. augusta 2014 v spojení s opravou rozhodnutia č. 2014/434591/Kk zo 16. októbra 2014. Toto rozhodnutie správny orgán odôvodnil skutočnosťou, že žalobca sa nedostavil na Mestský úrad Žilina za účelom prevzatia ponuky na vykonávanie činnosti v rozsahu 32 hodín mesačne, pritom bol upozornený, že v prípade nedostavenia sa na určené miesto a v určenom čase, pomoc v hmotnej núdzi bude znížená o 61,60 Eur mesačne v zmysle ponuky, t.j. od 01.08.2014.

Krajský súd odôvodnil zamietajúci rozsudok poukazom na nález Ústavného súdu SR PL.ÚS 8/2014-41 zo dňa 27.05.2015 o súlade § 10 ods. 3-11 zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi (ďalej aj „zákon o pomoci v hmotnej núdzi“) v znení neskorších predpisov s čl. 1 ods. 1, čl. 12 ods. 1 a 2 a čl.

39 ods. 2 Ústavy SR, ktorým návrhu skupiny poslancov Národnej rady SR nevyhovelo. Ústavný súd k námietke nerovnakého zaobchádzania s poberateľmi dávky v hmotnej núdzi, uvádza, že napadnuté ustanovenia zákona svojou podstatou nesmerujú proti určitej vymedzenej skupine, ale ich účinky sa dotýkajú homogénnej skupiny osôb potenciálnych poberateľov dávky v hmotnej núdzi, ktorí spĺňajú podmienky ustanovené Zákom o pomoci v hmotnej núdzi. Ani navrhovatelia v návrhu neuviedli žiadnu osobitnú skupinu, a to ani na základe „iného postavenia“, proti ktorým by zákon smeroval alebo ktorých by staval do iného postavenia než majoritu. Diferenciácia osôb do jednotlivých skupín, majúc na mysli poberateľov dávky s aktívnou participáciou a pasívnych poberateľov dávky v hmotnej núdzi, je až následkom aplikácie a realizácie Zákona o hmotnej núdzi a nie kritérium jeho uplatňovania. Začlenenie žiadateľa o dávku do tej ktorej skupiny bude závisieť jednak od jeho vlastnej schopnosti vykonávať požadované práce a jednak od ponukových možností. Na základe uvedených skutočností dospelo ústavný súd k záveru, že napadnuté ustanovenia nie sú v rozpore s ústavným poriadkom SR a návrhu preto nevyhovelo. Nálezom ústavného súdu o ústavnosti §10 ods. 3 až 11 zákona o pomoci v hmotnej núdzi bol krajský súd viazaný. Tento ďalej zdôraznil, že Ústavný súd SR v náleze PL.ÚS 8/2014-41 posudzoval súlad § 10 ods. 3-11 zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi v znení neskorších predpisov s Ústavou SR podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy SR. V zmysle tohto ústavného článku sa konkrétna právna norma posudzuje nielen z pohľadu „autonómneho“ výkladu založeného výlučne na Ústave SR, ale aj v zmysle príslušných medzinárodných záväzkov, ktorými je SR viazaná. Na námietku nesprávnej aplikácie § 10 ods. 3 zákona o pomoci v hmotnej núdzi keďže podľa žalobcu zníženie dávky o pevnú sumu 61,60 eur nemožno aplikovať na jeho prípad, vzhľadom na to, že on poberal dávku len vo výške 45,10 eur, súd uviedol, že pokiaľ je samotná dávka priznaná v nižšej sume ako 61,60 Eur, možno odňať aj túto nižšiu sumu. Dávku, ktorú možno znížiť aj o vyššiu sumu, a to o sumu 61,60 Eur, možno odňať aj v nižšej sume (argumentum a maiori ad minus). Nie je teda racionálny taký výklad, ktorý by umožňoval znížiť dávku o len vyššiu sumu, ale neumožňoval by ju znížiť o sumu nižšiu. Takýmto výkladom by pri interpretácii tejto právnej normy došlo k prílišnému formalizmu, ktorý môže viesť až k ústavne nekonformnému výkladu právnej normy. Súd neprihliadol na ďalšie námietky žalobcu, uvedené v elektronickom podaní, ktoré došlo súdu dňa 07. septembra 2015 po uplynutí lehoty podľa §250b ods. 1 O.s.p. Z týchto dôvodov vyhodnotil krajský súd žalobu ako v plnom rozsahu nedôvodnú a preto ju zamietol.

Proti tomuto rozsudku sa žalobca v zákonnej lehote odvolal, tvrdiac, že zákonodarca v zákone o pomoci v hmotnej núdzi taxatívne stanovil výšku všetkých dávok. Ak by mal zákonodarca v úmysle odňať aj alikvotnú časť dávky, výslovne by to ustanovil, čo sa však nestalo. Žalobca má teda za to, že mu nemožno odňať dávku vo výške 45,10 eur použitím ustanovenia §10 ods. 3 zákona o pomoci v hmotnej núdzi. K námietkam uplatneným po lehote uvádza, že len písomne reagoval na vyjadrenie žalovaného, keďže sa zo zdravotných dôvodov nemohol zúčastniť pojednávania a podľa jeho právneho názoru nešlo o rozšírenie žaloby po lehote. Žalobca tvrdí, že žalovaný používa vo veci tzv. dvojaký meter, keď sankčné ustanovenia zákona aplikuje doslovne, ale ostatné ustanovenia nemožno brať doslovne. Žalobca navrhuje, aby odvolací súd napadnutý rozsudok krajského súdu zmenil tak, že rozhodnutie žalovaného zruší a vec vráti žalovanému na ďalšie konanie.

K odvolaniu žalobcu sa vyjadril žalovaný, majúc za to, že Krajský súd v Žiline správne právne vec posúdil, správne aplikoval príslušné zákonné ustanovenia zákona o pomoci v hmotnej núdzi, rozsudok dostatočne odôvodnil, vysvetlil žalobcovi ako je potrebné v danom prípade vykladať zákonné ustanovenia. Žalovaný má za to, že bol tiež správny postup krajského súdu, keď tento neprihliadol na ďalšie žalobné námietky uplatnené po uplynutí lehoty podľa § 250b ods. 1 O.s.p. Argumenty a návrhy žalobcu v odvolaní nie sú relevantné a nemajú oporu v zákone. Žalovaný má za to, že správne orgány oboch stupňov postupovali v konaní v súlade s platnými právnymi predpismi a správne a v súlade so zákonom vyhodnotili skutkový stav veci. Zákon o pomoci v hmotnej núdzi v súvislosti s aplikáciou § 10 ods. 3 predpokladá, že prijímateľ dávky v hmotnej núdzi vykonáva činnosť v rozsahu 32 hodín mesačne. Ak prijímateľ dávky v hmotnej núdzi tento zákonný predpoklad nesplní, dávka sa bez ďalšieho znižuje o 61,60 eur za každého plnoletého člena domácnosti, ktorý sa ponúknuť činnosti nezúčastní. Žalobca účasť na aktivačnej činnosti odmietol, pomoc v hmotnej núdzi mu preto nepatrí a správny orgán bol povinný mu ju odňať. Nie je totiž racionálny taký výklad, ktorý by umožňoval znížiť dávku o len vyššiu

sumu, ale neumožňoval by ju znížiť o sumu nižšiu. Z toho dôvodu žalovaný navrhuje, aby odvolací súd prvostupňový rozsudok Krajského súdu v Žiline ako vecne správny potvrdil.

Podľa § 492 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z. z. Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“) odvolacie konania podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

Keďže v prejednávanej veci začalo odvolacie konanie pred nadobudnutím účinnosti SSP, odvolací súd koná podľa ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“).

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 246c O.s.p. v spojení s ustanovením § 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal odvolaním napadnutý rozsudok krajského súdu a konanie mu predchádzajúce (§ 246c O.s.p. v spojení s § 212 O.s.p. a nasl.), postupom podľa § 250ja ods. 2 veta prvá O.s.p., bez nariadenia pojednávania a napadnutý rozsudok krajského súdu § 250ja ods. 3 posledná veta O.s.p. v spojení s § 219 ods. 1, 2 O.s.p. ako vecne správny potvrdil.

Podľa § 10 ods. 3 zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi ak v odsekoch 6 a 7 nie je ustanovené inak, dávka podľa odseku 2 sa znižuje o sumu 61,60 eura za každého plnoletého člena domácnosti, ktorý nie je v právnom vzťahu, ktorý zakladá nárok na príjem zo závislej činnosti, a nezúčastní sa na základe písomnej dohody medzi úradom a obcou, rozpočtovou organizáciou alebo príspevkovou organizáciou, ktorej zriaďovateľom je obec, alebo právnickou osobou so sídlom na území Slovenskej republiky, ktorá organizuje alebo sprostredkúva dobrovoľnícku činnosť pre inú osobu s jej súhlasom v jej prospech alebo vo verejný prospech (ďalej len „organizátor dobrovoľníckej činnosti“) v rozsahu 32 hodín mesačne na vykonávaní

- a) menších obecných služieb pre obec alebo rozpočtovú organizáciu alebo príspevkovú organizáciu, ktorej zriaďovateľom je obec,
- b) dobrovoľníckej činnosti, alebo
- c) prác na predchádzanie mimoriadnej situácii,²⁹⁾ počas vyhlásenej mimoriadnej situácie a pri odstraňovaní následkov mimoriadnej situácie.

Podľa § 10 ods. 8 písm. f) zákona o pomoci v hmotnej núdzi, odsek 3 sa nevzťahuje na člena domácnosti, ktorému vykonávanie menších obecných služieb, dobrovoľníckej činnosti alebo prác podľa odseku 3 písm. c) nebolo ponúknuté.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o pomoci v hmotnej núdzi, pomoc v hmotnej núdzi sa odníme, zvýši alebo zníži a vypláti sa vo vyššej sume alebo v nižšej sume, ak sa zmenia skutočnosti rozhodujúce na nárok na pomoc v hmotnej núdzi. Osobitný príspevok sa odníme, ak sa zmenia skutočnosti rozhodujúce na nárok na osobitný príspevok.

Podľa § 219 ods. 1, 2 O.s.p. odvolací súd rozhodnutie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne. Ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

Pri vyhodnotení závažnosti odvolacích dôvodov vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu a vo vzťahu k obsahu súdneho a pripojeného administratívneho spisu, najvyšší súd s prihliadnutím na § 219 ods. 2 O.s.p. konštatuje, že nezistil dôvod na to, aby sa odchyľil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu s právnou citáciou právnych noriem obsiahnutých v odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu, ktoré vytvárajú dostatočné východiská pre vyslovenie výroku napadnutého rozsudku. Preto sa s ním stotožňuje v celom rozsahu a aby nadbytočne neopakoval pre účastníkov známe fakty prejednávanej veci spolu s právnymi závermi krajského súdu, sa najvyšší súd v odôvodnení svojho rozsudku len obmedzil na zdôraznenie správnosti napadnutého rozsudku.

Predmetom súdneho prieskumu bolo rozhodnutie správneho orgánu o odňatí pomoci v hmotnej núdzi v

sume 45,10 eur mesačne od 01. augusta 2014 podľa § 25 ods. 2 zákona o pomoci v hmotnej núdzi. Žalobca bol vyzvaný, aby sa 22. júla 2014 dostavil na Mestský úrad Žilina za účelom prevzatia ponuky na vykonávanie činnosti v rozsahu 32 hod. mesačne. Žalobca bol poučený, že v prípade nedostavenia sa na určené miesto v danom čase bude pomoc v hmotnej núdzi znížená o 61,60 eur. Žalobca sa nedostavil na Mestský úrad v Žiline a ani svoju neúčast' neospravedlnil, čo je považované za odmietnutie ponuky. Žalobca sa teda nezúčastnil činnosti, definovanej v §10 ods. 3 zákona o pomoci v hmotnej núdzi, čo počas celého súdneho ani správneho konania nespochybnil. Je teda potrebné postupovať podľa ustanovenia § 10 ods. 3 predmetného zákona, ktorý upravuje právne následky neúčasti na vymedzených činnostiach.

Ako už správne uviedol krajský súd, všeobecné súdy sú podľa § 135 O.s.p. viazané rozhodnutím ústavného súdu o tom, či určitý právny predpis je v rozpore s ústavou, so zákonom alebo s medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná, preto je subjektívne presvedčenie žalobcu o neústavnosti uvedeného predpisu pre konanie irelevantné.

Čo sa ďalej týka námietky žalobcu, keď tento tvrdí, že odňať, resp. znížiť dávku možno len v sume 61,60 eur, nie nižšej, odvolací súd poukazuje na Nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 341/2007, podľa ktorého nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti súdov zahŕňajúcej aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu. Pri výklade a aplikácii ustanovení právnych predpisov je nepochybne potrebné vychádzať prvotne z ich doslovného znenia. Súd však nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, ba dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchyliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, že sa v takýchto prípadoch musí zároveň vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii. V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu (umožňujúceho napr. viac verzií interpretácie) alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad e ratione legis pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. Viazanosť štátnych orgánov zákonom v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy totiž neznamená výlučnú a bezpodmienečnú nevyhnutnosť doslovného gramatického výkladu aplikovaných zákonných ustanovení. Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj zmyslom a účelom zákona.

Účelom § 10 ods. 3 zákona o pomoci v hmotnej núdzi nebolo postihnúť iba tých poberateľov dávky v hmotnej núdzi, ktorí odmietli vymedzenú činnosť a zároveň poberali dávku v sume 61,60 eura a vyššej. Účelom predmetného ustanovenia je, ako to vyplýva tiež z nálezú ústavného súdu PL ÚS 8/2014, vyžadovať aktívnu participáciu osôb na zabezpečovaní ich základných životných potrieb, pokiaľ požadované činnosti nebudú neprimerané, neodôvodnené alebo zbytočne zaťažujúce. S každým poberateľom dávky v hmotnej núdzi, ktorý takúto ponúknutú činnosť odmietne, je však potrebné zaobchádzať rovnako ako s iným poberateľom v rovnakej situácii, a síce pristúpiť k zníženiu dávky o 61,60 eur, ak poberá dávku v tejto a vyššej sume alebo odňať mu túto dávku, ak ju poberá v nižšej sume. Iný postup by jednak zakladal diskrimináciu poberateľov dávky vo vyššej sume a jednak by pôsobil demotivačne vo vzťahu k prijatiu ponúkanej činnosti pre poberateľov dávky v sume nižšej ako 61,60 eur.

Je preto zrejmé, že postupom podľa §10 ods. 3 zákona o pomoci v hmotnej núdzi možno znížiť dávku o 61,60 eur alebo odňať dávku, ak je poskytovaná v nižšej sume.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti mal aj odvolací súd za preukázané, že napadnuté rozhodnutie žalovaného je zákonné, vydané po náležitom zistení skutkového stavu a logicky správne odôvodnené a

preto napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa podľa § 219 ods. 1, 2 O.s.p. v spojení s § 250ja ods. 3 veta druhá O.s.p. ako vecne správny potvrdil.

O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol v súlade s § 246c ods. 1 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 a § 250k ods. 1 O.s.p., tak ako je uvedené vo výroku tohto rozsudku, lebo žalobca v tomto konaní nebol úspešný.

Toto rozhodnutie prijal senát pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

: Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.